

Sygn. akt III AUa 1209/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy D. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 października 2013 r. sygn. akt VI U 1054/13

oddala apelację.

SSA Zofia Rybicka– Szkibiel SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 1209 /13

UZASADNIENIE

Decyzją z 22 kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił D. K. prawa do uchylenia decyzji z dnia 3 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury na okres od dnia 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że brak jest podstaw do podjęcia wypłaty świadczenia od dnia 1 października 2011 roku, bowiem przepis art. 103a na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, utracił moc prawną dopiero od 22 listopada 2012 roku.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona wnosząc o jej zmianę poprzez uchylenie decyzji ZUS z dnia 3 października 2011 roku w części w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1 października

2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku oraz nakazanie organowi rentowemu wypłatę zaległej emerytury wraz z ustawowymi odsetkami od każdej zaległej miesięcznej raty liczonymi do dnia zapłaty.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonej w całości.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 3 października 2013r. sprostowanym postanowieniem z dnia 21 października 2013r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S., aby wypłacił D. K. emeryturę za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami od 23 grudnia 2012 roku. Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne: D. K. urodziła się (...). Od dnia 18 lutego 1985 roku i nadal (także po dniu 1 października 2011 roku) jest nieprzerwanie zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Izbie Skarbowej w S.. W dniu 29 czerwca 2010 roku ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury. Decyzją z dnia 6 lipca 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia 1 czerwca 2010 roku tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Decyzją z 3 października 2011 roku z urzędu wstrzymano D. K. od 1 października 2011 roku dalszą wypłatę emerytury, z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez ubezpieczoną. Organ rentowy wskazał, iż w celu podjęcia wypłaty emerytury, ubezpieczona winna przedłożyć świadectwo pracy lub zaświadczenie potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W dniu 15 listopada 2012 roku ubezpieczona złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o wznowienie wypłaty świadczenia od listopada 2012 roku oraz wypłatę niesłusznie zawieszono świadczenia za okres od 1 października 2011 roku do 30 listopada 2012 roku wraz z należnymi odsetkami za ten okres. Na mocy decyzji z dnia 23 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. podjął wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku, tj. od dnia, w którym został opublikowany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012. Badając zgodność z Konstytucją art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych, Trybunał Konstytucyjny w cytowanym wyżej wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku powiązał treść tego przepisu z treścią art. 103a ustawy emerytalnej, wskazując iż oba te przepisy nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oceniając skutki wyroku Trybunał doprecyzował przy tym, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285). W świetle brzmienia przepisu art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza więc, że przepis ten nie może być stosowany, poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma w takiej sytuacji skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., sygn. akt V CO 43/08 oraz wyrok tego sądu z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt II PK 42/06). Odnosząc powyższe do stanu prawnego niniejszej sprawy, wskazano, że zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) stanowi, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tj. ustawy emerytalnej) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 roku. Z kolei wymieniony art. 6 pkt 2 omawianej ustawy dodał do ustawy emerytalnej - po art. 103 - art. 103a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.” Omawiany przepis został uchwalony w dniu 16 grudnia 2010 roku; w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba więc uznać, że już od tej daty przepis ten nie obowiązywał (należy go pominąć) jako niezgodny z art. 2 Konstytucji. Jednakże – w świetle cytowanego wyżej orzeczenia Trybunału - pozbawienie mocy obowiązującej tego przepisu dotyczy tylko sytuacji prawnej tych osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku - bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W stosunku do tych ubezpieczonych, (do

których zalicza się także i ubezpieczona, która prawo do emerytury nabyła od 1 czerwca 2010 roku), należy dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał, kiedy one nabyły prawo do emerytury, tj. do stanu prawnego sprzed dodania do ustawy emerytalnej art. 103a. Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał zaś wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony bowiem został z dniem 8 stycznia 2009 roku art. 103 ust. 2a cyt. ustawy emerytalnej (art. 37 pkt 5b ustawy), który stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Od 1 stycznia 2011 roku przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a - z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...). W tej sytuacji ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. Obecnie - w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego – trzeba więc uznać, iż prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane. Skoro podstawą wstrzymania od 1 października 2011 roku wnioskodawczyni wypłaty emerytury były uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych i art. 103a ustawy emerytalnej, koniecznym było zdaniem Sądu I instancji uznanie, iż od tej właśnie daty wypłata emerytury dla ubezpieczonej powinna zostać podjęta, bowiem odpadła podstawa prawna jej wcześniejszego wstrzymania. Tym samym zasadne okazało się żądanie skarżącej wznowienia wypłaty zawieszonych decyzją z dnia 3 października 2011 roku emerytury w okresie od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku. Odnośnie żądania odsetek od dnia 1 października 2011 roku Sąd Okręgowy wskazał, że obowiązek zapłaty odsetek od świadczeń z ubezpieczeń społecznych reguluje przepis art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Tak więc w stanach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się – poza określeniem wysokości odsetek – do przepisów prawa cywilnego. Niedopuszczalna jest analogia z art. 476 i 481 k.c. oraz art. 415 lub 471 k.c. Ze względu na powyższe obowiązek zapłaty odsetek nie powstaje w razie opóźnienia w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności. Zakład Ubezpieczeń Społecznych popada w zwłokę, jeżeli miał możliwość ustalenia prawa do świadczenia lub wypłaty w określonej wysokości, a nie wykonał swego obowiązku wobec świadczeniobiorcy, mimo upływu 30 dni od tej chwili. W realiach rozpoznawanej sprawy, pozwany był zobowiązany stosować obowiązujące prawo, stąd też decyzji z dnia 3 października 2011 roku do czasu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, który był publikowany 22 listopada 2012 roku nie można przypisać nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa materialnego (patrz wyrok SN z 7.04.2010r. I UK 345/09). Pozwany w terminie 30 dni licząc od dnia 22 listopada 2012 roku winien był wydać decyzję zmieniającą decyzję z dnia 12 października 2011 roku, zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

Ubezpieczona zaskarżyła wyrok w części dotyczącej zasądzenia odsetek, zarzucając mu - naruszenie prawa materialnego tj. art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez jego niezastosowanie, oraz – naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 232 , 233 § 1, 316, 328 § 2 k.p.c. polegające na dowolnej a nie swobodnej ocenie materiału dowodowego, co miało istotny wpływ na wynik postępowania. Wskazując na te zarzuty wniosła o zmianę wyroku oraz poprzedzającej go decyzji poprzez zobowiązanie organu rentowego do wypłaty ustawowych odsetek od niewypłaconej w terminie emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r. za opóźnienie w wypłacie każdego świadczenia, począwszy od terminu jego miesięcznej płatności.

Organ rentowy nie zgodził się z wyrokiem również w części, w zakresie dotyczącym daty, od jakiej Sąd przyznał wnioskodawczyni prawo do dalszej wypłaty dotychczas zawieszonych emerytur, zarzucając naruszenie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz.

1726 oraz z 2011 r., nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez przyjęcie, że przepis art. 28 powołanej ustawy był niekonstytucyjny w dacie wydania zaskarżonej decyzji i przyznanie ubezpieczonej prawa do dalszej wypłaty emerytury od chwili jej zawieszenia tj. od 1 października 2011r. oraz wypłaty odsetek. Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez przyznanie prawa do wypłaty od 22 listopada 2012r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje są bezpodstawne.

Sąd Odwoławczy miał na uwadze, że zarówno ubezpieczona jak i organ rentowy zaskarżyli wyrok jedynie w części co do daty wypłaty świadczenia i daty wypłaty odsetek, a zatem swoje rozważania ograniczył jedynie do tych kwestii.

Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko przejawiające się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym przeważa pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, które jednak nie zachodzą w okolicznościach tej sprawy. W odpowiedzi na zarzut apelacji organu rentowego podkreślić jedynie wypada, że jednym z takich wyjątków jest sytuacja, gdy Trybunał Konstytucyjny wskazuje datę uchylecia aktu normatywnego, który uznał za niezgodny z przepisem lub też odroczy obowiązywanie swego wyroku. Ponieważ jednak żadna z tych sytuacji nie zaistniała w związku z analizowanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., to kwestia skuteczności tego wyroku nie może budzić wątpliwości.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego należało przyjąć, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. ma w tym przypadku skutki retroaktywne. Utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów art. 103a ustawy emerytalnej w związku z art. 28 ustawy zmieniającej nastąpiła od daty ich uchwalenia, jednak przepisy te w zakresie oznaczonym w wyroku Trybunału są niekonstytucyjne od początku.

Skoro wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 roku ma skutki retroaktywne, zatem prawo do wypłaty emerytury dla ubezpieczonej zostało zachowane także od 1 października 2011 roku, o czym trafnie orzekł Sąd I instancji.

Prawidłowe jest również stanowisko Sądu Okręgowego odnośnie daty, od której przysługują ubezpieczonej odsetki. W niniejszej sprawie nie można uznać, że przed 23 grudnia 2012r. opóźnienie w wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład ponosi odpowiedzialność. Nieuzasadniony jest również zarzut ubezpieczonej naruszenia art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS albowiem nie ma on zastosowania w niniejszej sprawie. Przez wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności należy rozumieć rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień (braku uprawnień) wnioskodawcy. W tej sprawie prawo ubezpieczonej do emerytury zostało już ustalone decyzją z 6 lipca 2010 roku. Zatem w tej sprawie, nie chodziło o ustalenie prawa (to już ubezpieczona posiadała), a jedynie ocenę czy zawieszenie tego prawa było prawidłowe. Jest to zatem odmienna sytuacja od tej jaką reguluje art. 118 ustawy o emeryturach i rentach.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny oddalił obie apelacje, o czym orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.